

**Vankien kokemuksia restoratiivisella
sitoumus- ja päihdekuntoutusosastolla**

Ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö

Visamäki, sosiaalialan koulutus

Kevät, 2018

Krisse Sappinen

Sosionomi AMK
Visamäki

Tekijä	Krisse Sappinen	Vuosi 2018
Työn nimi	Vankien kokemuksia restoratiivisella sitoumus- ja päihdekuntoutusosastolla	
Työn ohjaaja	Mikko Romppanen	

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyön tavoitteena oli tuottaa uutta tietoa restoratiivisuuden vaikutuksista vankilan sitoumus- päihdekuntoutusosastolla. Tarkoituksena oli tutkia Kylmäkosken vankilan restoratiivisen sitoumus- ja päihdekuntoutusosaston vankien kokemuksia siitä, kuinka päihdekuntoutusosasto ja sen restoratiivinen toimintamalli ovat vaikuttaneet heihin. Työelämäyhteistyökumppanina toimi Kylmäkosken vankila.

Opinnäytetyö toteutettiin kvalitatiivisena eli laadullisena tutkimuksena ja analysoinnissa käytettiin teemoittelua. Aineistonkeruu toteutettiin kirjallisena puolistrukturoituna kyselynä kuudelle sitoumus- ja päihdekuntoutusosastolla asuvalle vangille. Opinnäytetyön tietoperustassa käsiteltiin Rikosseuraamuslaitoksen toimintaa, päihdekuntoutusta vankilassa, restoratiivisuutta ja restoratiivista sitoumus- ja päihdekuntoutusosastoa.

Tutkimus osoittaa, että restoratiivisille päihdekuntoutusosastoille on tarvetta jatkossakin. Vankien positiiviset kokemukset restoratiivisuuden vaikutuksista ovat yhteneväisiä. Johtopäätöksenä voidaan todeta, että restoratiivisuudesta on hyötyä vankien kuntoutumisessa ja yhteiskuntaan integroitumisessa. Työtä voidaan hyödyntää uusien samankaltaisten osastojen perustamisen ja kehittämisen yhteydessä.

Avainsanat Vankeinhoito, restoratiivisuus, päihdekuntoutus, vankien kokemukset

Sivut 27 sivua, joista liitteitä 3 sivua

Degree programme of social services
Visamäki

Author	Krisse Sappinen	Year 2018
Subject	Prisoners experiences in substance rehabilitation contract ward	
Supervisor	Mikko Romppanen	

ABSTRACT

The purpose of this Bachelor's thesis was to produce new information about the effects of restorative justice at a prison's substance rehabilitation contract ward, where the prisoners have committed to a life without substances. The aim of the thesis was to examine prisoners' experiences of how the substance rehabilitation contract ward and the restorative justice have impacted them. The thesis was implemented in co-operation with the Kylmäkoski prison.

The thesis was a qualitative research and thematic analysis was used as the analysis method. Material for the study was collected with a written semi-structured inquiry among six prisoners from the substance rehabilitation contract ward. The theoretical background of the thesis comprises Criminal Sanctions Agency, substance rehabilitation in prison, restorative practice and restorative substance rehabilitation contract ward in prison.

The thesis indicates that substance rehabilitation ward operating with a restorative model is needed also in the future. The prisoners' positive experiences of the restorative model were identical. The conclusion is that the restorative model benefits the prisoners in rehabilitation and in reintegration to society. The thesis can be used when establishing and developing similar wards.

Keywords Criminal Sanctions, restorative justice, substance rehabilitation contract ward, Prisoners experiences

Pages 27 pages including appendices 3 pages

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
2	RIKOSSEURAAMUSLAITOS	2
2.1	Rikosseuraamuslaitos yleisesti.....	2
2.2	Kylmäkosken vankila	3
2.3	Vankila palveluympäristönä	4
3	PÄIHTEET OSANA VANKEINHOITOTYÖTÄ.....	5
3.1	Päihdeistä yleisesti.....	5
3.2	Päihdetyö	5
3.3	Päihdekuntoutus	6
4	KORJAAVA OIKEUS ELI RESTORATIIVISUUS	8
4.1	Mitä restoratiivisuus tarkoittaa?.....	8
4.2	Kuinka toteuttaa käytännössä?.....	10
5	RESTORATIIVINEN SITOUMUS JA PÄIHDEKUNTOUTUSOSASTO	11
5.1	Mikä on restoratiivinen päihdekuntoutusosasto?.....	11
5.2	Kalterit taakse -ohjelma	12
6	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	12
6.1	Tutkimuksen suunnittelu ja eettisyys	13
6.2	Aineiston hankinta	13
6.3	Aineiston analyysimenetelmä	14
6.4	Aiemmat tutkimukset.....	15
7	TYÖN TAVOITE JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	16
8	MITÄ VANGIT VASTASIVAT?	16
8.1	Ajatuksia restoratiivisuudesta ja päihdekuntoutusosastosta	16
8.2	Yhteishenki ja kehittämiskohteita.....	18
9	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	19
9.1	Johtopäätökset.....	19
9.1.1	Restoratiivisuus osastolla	19
9.1.2	Kehitysehdotus	20
9.2	Pohdinta	21
	LÄHTEET.....	23

Liitteet

- Liite 1 Rikosseuraamuslaitoksen työjärjestys
Liite2 Kyselylomake

1 JOHDANTO

Päihteiden käyttö ja päihteiden vaikutuksen alaisena tehdyt rikokset ovat jatkuvasti kasvava ongelma. Suurin osa vankilassa tuomiotaan suorittavista henkilöistä on tehnyt rikoksensa alkoholin tai huumeiden vaikutuksen alaisena tai rikosten tielle on päädytty, koska aineita on täytynyt saada lisää. Vankilat ovat yksi niistä tahoista, joissa päihdekuntoutukselle on tarvetta ja puitteet pitkäkestoiseenkin kuntoutukseen ovat olemassa. Opettamalla kokonaisvaltaista elämänmuutosta ja -hallintaa on mahdollisuus ennaltaehkäistä tulevaisuuden rikoksia.

Tässä opinnäytetyössä on tarkoituksena tutkia Kylmäkosken vankilan restoratiivisen sitoumus- ja päihdekuntoutusosaston vankien kokemuksia siitä, kuinka päihdekuntoutusosasto ja sen restoratiivinen toimintamalli ovat vaikuttaneet heihin. Aihe valikoitui tutustuttuani Kylmäkosken vankilaan ja päihdekuntoutusosastoon oltuani siellä kymmenen viikon harjoittelussa ja kiinnostuttuani restoratiivisuudesta ja uudenlaisesta näkökulmasta kokonaisvaltaiseen kuntoutukseen.

Tutkimuskysymyksinä ovat seuraavat:

Mikä merkitys restoratiivisella päihdeosastolla on vangeille?

Miten restoratiivisuus näkyy osaston arjessa?

Tutkimus tehtiin kvalitatiivisena- eli laadullisena tutkimuksena keräämällä kirjallinen aineisto kuudelta päihdeosastolla asuvalta vangilta valmiiden kysymysten perusteella.

Opinnäytetyöni tuottaa uutta tietoa vankien kokemuksista restoratiivisen päihdekuntoutusosaston toiminnasta ja auttaa tulevaisuudessa samankaltaisten osastojen toiminnan kehittämistä.

Opinnäytetyön työelämäyhteistyökumppanina toimii Kylmäkosken vankila, joka on Länsi-Suomen rikosseuraamusalueen kuuluva suljettu vankila. Kylmäkosken vankila on Rikosseuraamuslaitoksen yksi toimipiste, joka täytäntöön panee tutkintavankeuksia, vankeusrangaistuksia ja yhdyskuntaseuraamusrangaistuksia. Sen tavoitteena on lisätä turvallisuutta yhteiskunnassa ja ehkäistä uusintarikollisuutta.

2 RIKOSSEURAAMUSLAITOS

Vankeinhoitotyön tärkeimpiä kulmakiviä ovat rikosseuraamuslaitos ja sen eri yksiköt ympäri maata. Rikosseuraamuslaitoksen toimintaperiaatteet ja arvot ovat pohjana vankilahenkilökunnalle heidän jokapäiväisessä työskentelyssään. Tässä luvussa esittelen rikosseuraamuslaitosta ja yhtä Länsi-Suomen rikosseuraamusalueeseen kuuluvaa vankilaa, Kylmäkosken vankilaa. Luvun lopussa käsittelen myös vankilaa palveluympäristönä.

2.1 Rikosseuraamuslaitos yleisesti

Rikosseuraamuslaitos eli RISE on viranomaistaho, joka toimii oikeusministeriön ohjauksessa ja täytäntöön panee vankeusrangaistuksia ja yhdyskuntaseuraamusrangaistuksia. Sen tavoitteena on lisätä turvallisuutta yhteiskunnassa ja ehkäistä uusintarikollisuutta. (kts liite 1) (Rikosseuraamuslaitos 2017.)

Rikosseuraamuslaitos on linjannut, että se sitoutuu toiminnassaan suomalaisessa yhteiskunnassa tärkeinä pidettyihin arvoihin, jossa tavoitteena on yksilön mahdollisuus muuttua ja kasvaa. Oikeudenmukaisuus ja ihmisarvoinen kohtelu ja kunnioitus ovat tavoitteina kaikessa toiminnassa Rikosseuraamuslaitoksen eri toimipisteissä. Näitä arvoja noudattavat siis työntekijät ympäri Suomea vankiloissa, yhdyskuntaseuraamustoimistoissa, täytäntöönpanoyksikössä, aluekeskuksissa, arviointikeskuksissa ja johdossa. Näillä arvoilla pyritään turvaamaan kaikille vangeille perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen.

Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö sijaitsee Helsingissä ja yhdyskuntaseuraamustoimistot ja vankilat ympäri maata ovat sen perusyksiköitä. Kolmesta rikosseuraamusalueesta koostuva kokonaisuus sisältää 26 vankilaa joista suljettuja vankiloita on 15 ja avovankiloita 11. Jokaisella rikosseuraamusalueella sijaitsee arviointikeskus, joka vastaa vankien arvioinnista ja sijoittamisesta, sekä vankeusajan suunnittelusta. Noin 70 prosenttia vankipaikoista on suljetuilla vankiloilla. (Rikosseuraamuslaitos 2017.)

Rikosseuraamusasiakkaista 25 prosenttia suorittaa tuomiotaan suljetuissa laitoksissa ja 13 prosenttia avovankiloissa. 49 prosenttia suorittaa tuomionsa erilaisina yhdyskuntaseuraamuksina kuten ehdonalaisena vapautena, ehdollisena vankeutena tai yhdyskuntapalveluna. Keskimääräinen vankiluku päivittäin on 3100 vankia ja keskimääräinen vankeusaika on noin kymmenen kuukautta. Noin 55 prosenttia vankeista vapautuu kuuden kuukauden vankeuden jälkeen.

Vankeja tulee kohdella tasavertaisesti ja inhimillisesti ja kaiken toiminnan tulee tapahtua laillisesti ja lakiin pohjautuen. Rangaistusten toimeenpanon tulee myös tukea vangin yksilöllistä kasvua, ohjata kohti parempia valintoja ja antaa vangeille eväitä tulevaisuudessa pärjäämistä varten, kuten uudenlaisten ajatusmallien ja toimintatapojen opettaminen. Rikosseuraamuslaitos huolehtii yhteiskunnan turvallisuudesta ja pyrkii vähentämään uusintarikollisuutta parhaansa mukaan. (Rikosseuraamuslaitos 2017.)

2.2 Kylmäkosken vankila

Kylmäkosken vankila on Länsi-Suomen rikosseuraamusalueeseen kuuluva suljettu vankila. Kylmäkoskella on sekä tutkintavankeja, sakkovangeja sekä vankeusvankeja. Vankila ei ole kovin suuri, vankipaikkoja on noin 113 ja henkilökuntaa noin 80. (Rikosseuraamuslaitos 2017.)

Kylmäkosken vankilassa asiakkaiden eli vankien arki koostuu paljolti ajan kuluttamisesta rangaistusajan suunnitelman mukaisissa toiminnoissa, kuten opiskelun tai työtoiminnan avulla. Päivät ja viikot noudattavat päivärytmiltään samankaltaista kaavaa, joka auttaa vankeja oppimaan normaalia päivärytmiä ja tuo pysyvyyttä ja turvallisuutta arkeen. Aamulla herätään aikaisin, jonka jälkeen aamupalan ja huumevirtsanäytteen antamisen jälkeen siirtyvät ne vangit, jotka käyvät töissä, töihin ja osa vangeista erilaisille kursseille päivästä riippuen. Ne vangit joilla ei ole edellä mainittuja aktiviteetteja, kuluttavat päivänsä lukien, kirjoittaen, pelaillen tai keskenään jutellen. Useimmiten niillä vangeilla, jotka eivät osallistu työtoimintaan, käy helposti aika pitkäksi, kun tekemistä ei ole kovinkaan paljoa.

Päivää rytmittävät ruokailut ja niiden lisäksi vangit pääsevät ulkoilemaan tunniksi päivittäin. Vangille on annettava mahdollisuus ulkoilla vähintään tunti päivässä, jollei vangin terveydentila taikka vankilan järjestykseen tai turvallisuuteen liittyvä erityisen painava syy ole esteenä. (Vankeuslaki 2005/767.)

Kuntosalille tai jalkapallokentälle pääsy on mahdollista joitain kertoja viikossa. Työssäkäyvät vangit tekevät seitsemän tunnin mittaista työpäivää, josta heille maksetaan pientä korvausta. Työtoiminnan pääasiallinen tarkoitus on kuitenkin sisällön tuominen päiviin, mahdollisimman normaalin elämisen mahdollistaminen ja mielenterveydelle positiiviset vaikutukset. Jotkut vangit tekevät pienimuotoisia työtehtäviä selleissään, mutta kaikilla ei ole näitäkään aktiviteetteja.

2.3 Vankila palveluympäristönä

Vankila on työ- ja palveluympäristönä melko erilainen verrattuna moneen työkenttään. Koska kyseessä on rangaistuslaitos ja vankien tehtävänä tuomion sovittaminen yhteiskunnalle, on esimerkiksi toimintamenetelmien suhteen paljon rajoituksia. Vangin kanssa ei voi lähteä kävelyille keskustelemaan vangin mieltä askarruttavista asioista, kuten jossakin muussa sosiaalialan työpaikassa saatettaisiin tehdä. Turvallisuussyistä vankilaan ei myöskään saa tuoda juurikaan tavaroita ulkopuolelta, joten ohjelman tai virikkeiden järjestäminen vaatii mielikuvitusta.

Auktoriteetti ja hierarkia ovat myös osa vankilan arkea. Vaikka vangin kanssa yrittää olla 'samalla tasolla' ja kohdata heitä vilpittömästi, on silti kaiken aikaa läsnä tuntuma siitä, että henkilökunnan jäsenenä on eriarvoisessa asemassa kuin asiakas. Vanki ei pääse liikkumaan ainostakaan ovesta ilman saattajaa ja tämän avainlippua.

Vankeusrangaistus on yhteiskunnalle melko kallista. Siinä missä yhdyskuntaseuraamukset maksavat valtiolle keskimäärin noin 15 euroa päivässä, maksaa vankeusrangaistus jopa 170 euroa päivässä. Kokonaisuudessaan rangaistusten täytäntöönpanoon kuluu vuodessa noin 222 miljoonaa euroa. Tulevaisuudessa Rikosseuraamuslaitos panostaa enenevässä määrin avolaitosten ja yhdyskuntaseuraamusten käytön lisäämiseen. (Rikosseuraamuslaitos 2017.)

Vankeuslaissa (767/2005 §2, §3 §4.) määritetään, että vankeuden täytäntöönpanon tavoitteena on lisätä vangin valmiuksia rikoksettomaan elämäntapaan edistämällä elämänhallintaa. Siellä määritetään myös, että vankeuden sisältönä on vapauden menetys tai sen rajoittaminen. Tällöin vankeus itsessään ei saa aiheuttaa ihmisoikeuksiin tai muihin olosuhteisiin muita rajoituksia, kuin niitä joista säädetään lailla. Vankeus on myös pantava täytäntöön turvallisesti yhteiskunnan, henkilökunnan ja vangin kannalta. Vankilan oloista vankeuslaissa määrätään siten, että niiden pitää mahdollisimman pitkälle vastata yhteiskunnassa vallitsevia elinoloja ja vangin täytyy pystyä ylläpitämään terveyttään ja toimintakykyään. Vankeuslaissa on määritelty myös, että vankeille on tarjottava mahdollisuus asua niin sanotulla sopimusosastolla, jossa he voivat sitoutua yhteiseen toimintaan ja päihitteettömyyden valvontaan.

Lainsäädäntö on tärkeässä osassa kaikkea vankilan toimintaa. Mitään ei voi tehdä ilman laillista oikeutta tai velvoitetta, kaikki pitää myös pystyä lailla perustelemaan. Lain silmissä toiminnan pitää olla hyväksyttävää ja näkyvää. Vankeuslaki, tutkintavankeuslaki, valtioneuvoston asetus vankeudesta, sosiaalihuoltolaki ja monet muut kuntoutukseen, ihmisoikeuksiin ja päihdehuoltoon liittyvät lait ohjaavat toimintaa vankilan muurien sisäpuolella.

3 PÄIHTEET OSANA VANKEINHOITOTYÖTÄ

Päihteet ovat suuressa roolissa osana vankeinhoitotyötä. Niiden mukanaan tuomat ongelmat aiheuttavat erilaisia toimenpiteitä esimerkiksi vankilan päivittäiseen arkeen. Päihdetyö, päihdekuntoutus ja motivointi kuivilla pysymiseen ovat osa kriminaalihuollon jokapäiväistä ja jatkuvaa tehtävää.

3.1 Päihteistä yleisesti

Päihteet ovat psyykkisiin toimintoihin vaikuttavia aineita. Yleisimpiä päihteitä ovat alkoholi, huumeet ja lääkkeet. Usein päihderiippuvainen käyttää enemmän kuin yhtä päihdettä päihtymistarkoitukseseen, tätä kutsutaan sekakäytöksi. (THL 2016.)

Päihteitä käytetään yleisimmin mielihyvän tuottamiseen ja erilaisten ongelmien ja negatiivisten tunteiden lieventämiseen. Päihteiden käyttö muodostuu ongelmaksi silloin, kun se johtaa ongelmiin esimerkiksi terveyden, sosiaalisten suhteiden tai muiden normaaliin arkeen kuuluvien toimintojen parissa. Päihteet aiheuttavat riippuvuutta, niiden käyttömäärä kasvaa toleranssin kasvaessa ja päihteen vaikutuksen vähentyessä alkavat vieroitusoireet. Päihdeongelmasta kärsivä käyttää päihteitä pitkäkestoisesti ja hallitsemattomasti. (Mielenterveystalo n.d.)

Yleisimmät Suomessa käytetyt huumeet ovat kannabistuotteet, heroiini sekä muut opiaatit, kokaiini ja amfetamiini. Näiden lisäksi Suomessa käytetään esimerkiksi psykostimulantteja, hallusinogeeniä ja synteettisiä valmisteita. Päihteiden vaikutukset eroavat toisistaan ja niitä käytetään erilaisten tunnetilojen saavuttamiseen. Päihteet saattavat aiheuttaa myös fyysisen riippuvuuden sijaan psyykkistä riippuvuutta, jolloin vieroitusoireet eivät ole varsinainen syy käytölle. Tällöin päihteiden käytöllä haetaan euforian tunnetta, jännitystä tai muita positiivisiksi koettuja aistiharhoja. (Terveyskirjasto 2017.)

3.2 Päihdetyö

Matti Laineen mukaan 1990-luvulla alkoholi oli suuri osatekijä rikosten tekemiseen. Rikokset liittyvät usein joko suoraan tai välillisesti päihteisiin. Alkoholi, ja huumeet saattavat olla osana rikoksen tunnusmerkistöä kuten esimerkiksi rattijuopumuksessa, mutta se saattaa välillisesti myös toimia osasyynä rikoksen aiheutumiseen. Omaisuusrikokset tehdään myös usein alkoholin vaikutuksen alaisina. Henkirikoksissa alkoholilla on melko suuri vaikutus rikosten toteutumiseen. 60-70 prosenttia henkirikoksen tehneistä on tekohetkellä alkoholin vaikutuksen alai-

sena, 50 prosentissa myös rikoksen uhri on nauttinut alkoholia. Alkoholi ja rikollisuus ei kuitenkaan ole suora syy-seuraus suhde, vaan se on enemmänkin osatekijä tai oire jostain muusta. (Laine 1991, 108.)

Vankirakenteessa on tapahtunut viimeisen 30 vuoden aikana muutosta, kun vertaa Laineen kuvausta kirjassaan Johdatus kriminologian ja poikkeavuuden sosiologiaan, Rikosseuraamuslaitoksen vuoden 2017 julkaisuun Valmennamme rikoksettomiaan elämään – Turvallisesti kohti avoimempaa täytöntöönpanoa. Puhtaita alkoholisteja on enää vain harvassa ja vankiainees koostuu huumeiden ja lääkkeiden käyttäjistä, sekä sekakäyttäjistä. Tämä tuo mukanaan jatkuvasti uusia haasteita myös päihdetyöntekijöille, jotta hoito pysyy ajantasaisena.

Huumausainerikoksista ja ryöstöistä tuomittujen määrä on noussut ja liikennejuopumuksesta tuomittujen määrä taas laskenut. Näin ollen alkoholi ei ole enää huomattavissa määrin ongelman ydin vaan kyseessä on moniongelmaisempia päihderiippuvuuksia ja mielenterveysongelmia, jotka johtavat hoitamattomina vankilakierteeseen. (Rikosseuraamuslaitos 2017.)

Alkoholi ja väkivaltarikollisuus liittyvät toisiinsa edelleen, sillä pahoinpitelyrikoksista ja kuolemaan johtaneista rikoksista yli puolet tehdään edelleen päihtyneenä. Rattijuopumukset ovat yleistyneet ja kuolemaan johtaneista liikenneonnettomuuksista lähes kolmannes tapahtuu alkoholin vaikutuksen seurauksena. Vangeista lähes puolella on päihdeongelma ja huumausainerikokset ovat noin viidenneksellä syyvankeustuomioon. (Lappalainen-Lehto, Romu & Taskinen 2008, 47.)

3.3 Päihdekuntoutus

Kuntoutus auttaa kuntoutujaa saavuttamaan parhaan mahdollisen toimintakyvyn aktivoimalla ja lisäämällä hänen voimavarojaan. Kuntoutuminen on yksilöllinen kehitysprosessi, jonka tavoitteista sovitaan kuntoutujan ja kuntoutustyöntekijöiden yhteistyönä. (Lappalainen-Lehto ym. 2008, 15.)

Päihteiden käyttäjillä on lähes tuplasti mielenterveysongelmia verrattuna muihin väestöryhmiin, yleisimpinä esimerkiksi masentuneisuus, itsetuhoisuus ja ahdistuneisuushäiriöt. Työskentelyä mielenterveyshäiriöiden kanssa vaikeuttaa se, että päihteidenkäyttö vaikeuttaa niiden erottamista. Päihteitä käytetään myös itsehoitona mielenterveysongelmien hoidossa. Päihteidenkäyttöön liittyvään elämäntapaan kuuluu usein rikollisuus ja väkivalta, jotka pakottavat tekemään psyykkisesti raskaita valintoja. Itsetuntoon ja -arvostukseen negatiivisesti vaikuttavat tekijät lisäävät helposti masennuksen oireita ja johtavat entistä huonompiin ratkaisuihin. Päihteiden käytön lopettaminen sen si-

jaan parantaa psyykkistä terveydentilaa ja antaa mahdollisuuden muiden mahdollisten häiriöiden hoitamiseen. (Lappalainen-Lehto, Romu & Taskinen 2008, 105, 111.)

Päihdehuoltolaki määrittää, että kunnan on huolehdittava päihdehuollon sisällöstä ja laajuudesta ja vastattava kunnassa esiintyvään tarpeeseen. Päihdehuollon tehtävänä on yleisesti ehkäistä ja vähentää ongelmakäyttöä, sekä sosiaalisia ja terveydellisiä haittoja. Tarkoituksena on myös edistää yksilön ja hänen lähipiirinsä turvallisuutta. Päihdehuolto itsessään toteutetaan kunnissa hyvin eritasoisesti ja käytössä olevat palvelut saattavat olla hyvinkin rajalliset. Erityispalveluja ei välttämättä ole lainkaan saatavilla ja avohoito on taloudellisesti kannattavampi malli. (Lappalainen-Lehto, Romu & Taskinen 2008, 129.)

Lappalainen-Lehdon ym. (2008, 145, 148) mukaan ehkäisevän päihdetyön tavoitteena on edistää päihdeettömiä elintapoja ja ehkäistä ja vähentää päihdehaittoja lisäämällä ymmärrystä ja hallintaa. Päihdeiden kysynnän, tarjonnan, saatavuuden ja käytön haittoihin vaikutetaan asenteisiin ja oikeuksiin vaikuttamalla sekä tietoa lisäämällä. Jotta ehkäisevä päihdetyö toteuttaisi tavoitteitaan mahdollisimman tavoitteellisesti, on kiinnitettävä huomiota seuraaviin osa-alueisiin. Sisällön laadun on oltava selvillä, eli mitä tehdään ja miksi. Tietoperusta, arvot ja etiikka ja mahdolliset verkostot ovat osa sisältöä. Toteutuksen on toimittava asianmukaisesti, tavoitteiden on oltava selkeitä, resurssien riittäviä ja toimintamallien asiakasryhmälle sopivia. Tärkeässä osassa edellä mainittujen lisäksi on myös toiminnan seuranta ja arviointi, sillä vasta niiden avulla päästään seuraamaan todellista edistymistä ja vaikuttavuutta.

Kuntoutuminen voi tapahtua joko avo- tai laitoshoidon avulla. Yhdistävänä tekijänä on kuitenkin, että ne tapahtuvat usein vieroitushoidon jälkeen ja ovat kestoltaan kuukaudesta useaan vuoteen (Lappalainen-Lehto, Romu & Taskinen 2008, 171). Tavoitteena on yksilön kokonaisvaltainen tilanteen koheneminen kaikilla elämänaalueilla. Tutkimusten mukaan työntekijän ja asiakkaan työskentelyn alkuvaihe on erittäin tärkeä prosessin onnistumisen kannalta. Yhteinen päämäärä ja sen toteuttamiseen liittyvien toimintamallien yhteinen läpikäynti johtaa varmemmin positiiviseen tulokseen kuntoutumisen suhteen. Jos luottamusta taas ei synny ja kuntoutujan ja ohjaajan määränpäätt eroavat toisistaan on kuntoutumisen onnistumisen suhteen ennuste huono.

Muutospuhe on motivoinnissa hyvä työkalu. Se ilmenee ongelman tunnistamisena ja huolen ilmauksena ja rohkaisee muutoshalukkuuteen. Asiakkaalle on annettava tilaa motivoitua omasta tilanteestaan ja etenemisestään. Muutospuheen kertaaminen ja asiakkaan oman sanoman esille tuominen vahvistaa ajatusta. Onnistumispuhe sen sijaan on ratkaisukeskeisen ajatusmallin tapa vastata myönteisesti ongelma ajat-

teluun. Työskentelyn toiveikkuus ja tavoiteohjautuvuus ovat positiivisia lähestymistapoja hankalissakin tilanteissa. (Lappalainen-Lehto, Romu & Taskinen 2008, 204, 209.)

Rikosseuraamustyössä tehdään päihdetyötä esimerkiksi selvittäessä henkilön sopivuutta yhdyskuntapalveluun. Koska suurimmalla osalla vangeista on päihdeongelma, on työskentely päihdetyön parissa myös jokapäiväistä ja jatkuvaa. Vankisairaalat ja päihdeettömät osastot, sekä erilaiset päihdekäyttäytymiseen liittyvät kurssit ovat tapa, jolla päihdeongelmaansa voi vankiloissa hoitaa. Kognitiivinen ajattelu, retkahduksen esto ja sosiaaliset taidot ovat teemoja jotka ovat pääosassa vankilassa tarjottavissa kuntoutusmahdollisuuksissa. (Lappalainen-Lehto, Romu & Taskinen 2008, 240.)

Rikosseuraamuslaitos määrittää päihdelinjauksissaan 2012-2016, että rikosseuraamuslaitos ei ole kuntoutuslainsäädännön tarkoittama kuntoutusorganisaatio. Tällöin rikosseuraamuslaitoksen ensisijainen tehtävä ei myöskään ole kuntoutus, mutta siihen tuetaan mahdollisuuksien mukaan. (Rikosseuraamuslaitos 2011.) Olisiko ehkä kuitenkin aika yhdistää rikosseuraamuslaitoksen ja päihdekuntoutukseen erikoistuneiden ammattilaisten osaaminen ja käyttää vankeusajan mukanaan tuoma tilaisuus hyväksi? Tarvetta ja kysyntää enemmän päihdekuntoutukselle olisi vankiloissa silminnähden ja vain murto osa vangeista on niin sanotusti tarpeeksi akuutissa tilanteessa, jotta päihdekuntoutusta pystytään heille järjestämään. Henkilöstöä on tällä hetkellä kuitenkin aivan liian vähän, jotta kysyntään pystyttäisiin vastaamaan.

4 KORJAAVA OIKEUS ELI RESTORATIIVISUUS

Restoratiivisuus on ajatus- ja toimintamalli keskustelemaan ja sovitteluun kohtaamiseen ihmisten välillä. Sen perimmäisenä ideana on pyrkiä välttämään loukkauksia ihmissuhteissa ja korjata mahdolliset jo sattuneet loukkaukset mahdollisimman pian ottamalla asia esiin ja keskustelemalla siitä asianomaisten kesken.

4.1 Mitä restoratiivisuus tarkoittaa?

Restoratiivisuudella tarkoitetaan ajattelu- ja toimintatapaa, kokonaisvaltaista käyttäytymismallia, jolla pyritään huomioimaan ihmissuhteissa tapahtuneet loukkaukset ja korjaamaan ne mahdollisimman pian. Restoratiivisuudessa on oleellista ratkaisukeskeisyys eli esimerkiksi kohtaaminen, kokemusten jakaminen ja anteeksi pyytäminen ja -antaminen. Yhteiset pelisäännöt ovat restoratiivisuuden pohja. Konfliktit siis pyritään ratkaisemaan sovittelemalla, eikä hakemalla syyllisiä. (Salonen n.d.)

Restoratiivisuus eli korjaava oikeus on aktiivista osallistumista tilanteen ratkaisemiseksi. Sen tavoitteena on vähentää uusintarikollisuutta ja nopeuttaa oikeudenkäyntimenettelyä. Se on rauhanomaista ja luovaa ongelmanratkaisua, jossa huomioidaan yksilön tunteet. Korjaavan oikeuden menettelyssä kaikki asianomaiset, eli rikoksen tai riidan koskettamat henkilöt kutsutaan koolle ulkopuolisen henkilön toimesta ja kokoonnutaan yhdessä keskustelemaan tapahtuneesta. Tarkoituksen on käsitellä itse tapahtumaa eri asianosaisten näkökulmista, pohtia tapahtuneen seurauksia ja sitä, miten jatkossa tulisi toimia. Restoratiivisessa toimintamenettelyssä on käytössä kaikki sellaiset tavat, joilla konfliktista aiheutuneita vahinkoja voidaan lievittää tai ihmisten välisiä riitoja sopia. Asioiden käsittely ja kohtaaminen ovat tärkeitä, sillä ajatuksena on se, että rikos ei ole vain lakien rikkomista vaan ihmisten välistä loukkaamista. Tällöin pelkkä rangaistuksesta sopiminen ei ole riittävä ratkaisu, vaan tarvitaan yhteistyössä tapahtuvaa asioiden läpikäyntiä ja selvittelyä, jotta tilanne saadaan palautettua niin sanotusti alkuperäiselle tasolle. (Flinck 2013, 16-17.)

Korjaavan oikeuden periaatteena on huomioida ihminen kokonaisuutena ja antaa tilaa vastuunotolle, joka kasvattaa omanarvontuntoa ja elämänhallintaa. Korjaavan oikeuden sisältö ei ole vain akuutin konfliktin ratkaiseminen, vaan kokonaisvaltaisempi tunteiden, taustojen ja vaikutusten käsittely. Sovittelutilanteessa osapuolia ei aseteta syyllisen tai syyttömän asemaan, eikä oteta kantaa siihen kuka on syyllinen tai kuka syytön. Vapaaehtoisuus ja tahtotila ovat edellytyksiä onnistuneeseen sovittelutilanteeseen. Tavoitteena on myös se, että osapuolet voivat tulevaisuudessa kohdata toisensa ilman pelkoa, näin pyritään siis pääsemään eroon koston kierteestä ja jälkipuinnista. Korjaavassa oikeudessa mahdollistetaan osapuolia miellyttävään tulokseen pääseminen, kun on mahdollista etsiä ratkaisua tilanteeseen yhdessä. Sekä osapuolia hyödyttävä moraalinen kasvu, että yhteiskuntaa hyödyttävä toimintatapa on positiivista tulosta. Sovittelutilanteessa luodaan turvallinen ja avoin paikka dialogille ja ulkopuoliset henkilöt huolehtivat menettelyjen oikeudenmukaisuudesta ja laillisuudesta. (Flinck 2013,16-22.)

Ajattelumallin avulla pyritään antamaan osapuolille mahdollisuus tulla kuulluksi ja olla osallisena ja vaikuttaa omaan elämäänsä. Tunteiden käsittely auttaa konfliktista toipumisessa ja parantaa selviytymistä tulevaisuudessa. Ihmisellä on tarve saada selitys tapahtuneelle ja yrittää ymmärtää tapahtunutta, jotta yhteyden tai ihmissuhteiden korjaaminen on mahdollista. (Flinck 2013,22.)

4.2 Kuinka toteuttaa käytännössä?

Restoratiivinen oikeus on muutokseen pyrkivää, korjaavaa oikeutta, joka viittaa menettelyyn ja arvoihin. Loukkaukset ihmisten välillä vahingoittavat heidän suhteitaan, joten näitä loukkauksia pyritään sovitteluun keskustelemalla rankaisemisen sijaan. Tällaisessa sovittelussa pyritään tukemaan ja hyvittämään loukkauksia ja palauttamaan turvallisuuden ja itsekunnioituksen tunteita. Tavoitteena on tietysti onnistunut oppiminen, jotta samanlaisia loukkauksia tai rikoksia ei tulevaisuudessa tapahtuisi ja jotta vanki pystyisi vapauduttuaan integroitumaan onnistuneesti yhteiskuntaan. (Restoratiivinen oikeus vankilaympäristössä -restoratiivisia periaatteita ja käytäntöjä 2016.)

Restoratiivisuus ei rajoitu Kylmäkoskella vain osaston sisäiseen toimintaan ja käytökseen. Vangeilla on myös mahdollisuus jälkisovitteeluun, jossa he pääsevät kohtaamaan rikostensa uhreja tai näiden omaisia. Sovittelussa on mahdollista päästä pyytämään anteeksi, käsitellä tapahtumia, kertoa ajatuksistaan ja saada jonkinlainen ”lopetus” tilanteelle.

Perusarvoina, joita henkilökunta ja vangit pystyvät toteuttamaan käytännössä päivittäisissä toimissaan ovat kunnioitus, vastuun antaminen ja -ottaminen, väkivallattomuus ja vapaaehtoisuus. Tasavertaisuus, ongelmanratkaisu ja näiden kautta paraneminen ja voimaantuminen ovat avaintekijöitä myös turvallisuuden lisääntymiselle vankilassa. Välttämättöminä edellytyksinä restoratiivisuuden toteutumiseksi vankilassa on henkilökunnan ja vankien välinen kunnioitus. Kunnioitusta on oltava myös vankien välillä toisiaan kohtaan. Kunnioittava kohtelu henkilökunnan puolelta johtaa kunnioittavaan käytökseen myös vangeilta. Hyväksyvä, inhimillinen ja kohtelias käytös henkilökunnalta vaikuttaa välittömästi vankien mielialaan ja toimii tällöin myös toimivana esimerkkinä. (Restoratiivinen oikeus vankilaympäristössä -restoratiivisia periaatteita ja käytäntöjä 2016.)

Kylmäkosken vankilan sitoumus- ja päihdekuntoutusosastolla restoratiivisuus näkyy hyväksyvänä ja avoimena ilmapiirinä. Sekä vankien, että henkilökunnan välillä on luottamusta toisiaan kohtaan ja se näkyy rennompana olemuksena molemmiin puolin. Tärkeää on se, että niin ohjaajat ja muu henkilökunta, kuin myös vartijat toteuttavat samoilla arvoilla tehtäviään ja vankien kohtelu on kaikkien tahoilta yhdenvertaista.

5 RESTORATIIVINEN SITOUMUS JA PÄIHDEKUNTOUTUSOSASTO

Monessa Suomen vankilassa on olemassa päihteettömiä osastoja niille, jotka haluavat pyrkiä päihteettömyyteen ja osoittaa sen myös muille. Kylmäkosken vankila on kuitenkin Suomen ainoa vankila, jossa päihteettömään osastoon on yhdistetty myös kokonaisvaltainen sovitte luun pyrkivä ideologia. Restoratiivisuus osana päihdekuntoutusosastoa on lisäämässä vankien turvallisuutta ja antamassa uudenlaisen mallin oikeudenmukaiseen ja keskustelemaan kohtaamiseen.

5.1 Mikä on restoratiivinen päihdekuntoutusosasto?

Kylmäkosken vankilassa sijaitseva sitoumusosasto on 12-paikkainen restoratiivisen mallin mukaan toimiva osasto, jossa vangit sitoutuvat sekä päihteettömyyteen, että restoratiiviseen toimintamalliin. Vangit valitaan sitoumuspaikoille vanginvartijoiden toimesta, haastattelujen ja hyvän tai muutokseen pyrkivän käytöksen perusteella. Päihdeongelma on pääasiallinen syy osastolle pääsyyn. Kalterit taakse -kurssille tulijat valitaan kurssin vetäjien, eli erityisohjaajan ja pastorin toimesta. Lopullisista sijoituksista kurssille ja sitoumuspaikoille päättää vankilan apulaisjohtaja. Restoratiivinen ajattelu eli konfliktien ratkaisuun keskustelemalla ja yhdessä pohtimalla perustuva ratkaisukeskeinen osasto on Suomessa tällä hetkellä ainoa laatuaan.

Kalterit taakse -kurssilla työskennellään intensiivisesti. Lähes päivittäin on luentoja tai muuta toimintaan päihteettömyyteen ja ajattelumaailman muokkaamiseen liittyen. Suurimpana hyötynä toiminnan ja tekemisen lisäksi on osastolla se, että kaikki sen asukkaat sitoutuvat samaan tavoitteeseen, päihteettömyyteen. Kun houkutusten määrä ei ole yhtä suuri kuin esimerkiksi muilla osastoilla, joissa päihteettömyys ei ole kaikkien päämääränä, on kuivilla pysyminen paljon helpompaa. Vangit toimivat toisilleen myös vertaistukena, sillä kaikki kamppailevat saman asian kanssa.

Yhtenä erittäin merkittävänä etuna muihin osastoihin verrattuna on myös se, että erityisohjaajan eli Kalterit taakse -kurssin vetäjän huone on sijoitettu osastolle. Vangit voivat halutessaan saada keskustelua apua, ja muuta tukea asioidensa hoitoon lähes välittömästi, kun muiden osastojen vangit saattavat joutua odottamaan pitkiäkin aikoja ennen kuin henkilökunnalla on aikaa tavata heitä. Tämä mahdollistaa kurssin vetäjälle myös henkilökohtaisemman ja intensiivisemmän tutustumisen asiakkaisiinsa ja heidän arkeensa. Tästä on suurta hyötyä luottamuksen syntyämisessä ja kokonaisvaltaisessa ymmärtämisessä.

Vankiloissa on saatavilla päihdekuntoutusta lyhyinä kuntoutusohjelminä kuten esimerkiksi erityisohjaajan tai päihdetyöntekijän kanssa käytävinä päihdekeskusteluina. Pidempänä ja kokonaisvaltaisempaan

kuntoutuksena toimivat esimerkiksi päihdekuntoutusosastot, joissa päihdeongelmaan ja päihdeettömyyteen motivointiin paneudutaan monipuolisemmin ja pitemmän ajanjakson aikana. (Valmennamme rikoksettomaan elämään – Turvallisesti kohti avoimempaa täytöntöönpanoa 2017.)

5.2 Kalterit taakse -ohjelma

Kalterit taakse -ohjelma on A-klinikkasäätiön päihdekuntoutuskurssi rikotaustaisille henkilöille. Se on neljän viikon mittainen intensiivinen hoito-ohjelma, jossa pyritään muuttamaan ajatus- ja toimintamalleja vähemmän vahingollisiksi. Hoito-ohjelma on kehitetty Järvenpään sosiaalisairaalan, Keravan nuorisovankilan, Järvenpään avovankilaosaston ja Uudenmaan lääninvankilan yhteistyönä. Se on alun perin Nils Holmbergin, Tarja Kallion ja Pekka Tuomolan kehittämä, mutta nykyinen versio on Nils Holmbergin ja Saija Kavénin täydentämä ja päivittäjä. Jotta kurssia voi ohjata, tulee perehtyä ohjelman sisältöihin ja päihdetyön käytäntöihin. Hoito-ohjelmamateriaali ja muut tarvittavat ohjeistukset kuuluvat myös pakettiin.

Sisällöltään Kalterit taakse -ohjelma on erittäin laaja ja siinä perehdytään niin päihdeongelmaan kuin muihinkin elämönhallinnallisiin ongelmiin, päätöksentekoon, riskitilanteiden kartoittamiseen, ongelmanratkaisuun, sosiaalisen verkoston luomiseen ja moraalisen ajattelun kehittämiseen. Edellä mainittuja käydään läpi ryhmäkeskustelujen, luentojen, yksilötehtävien ja erilaisten harjoitusten avulla. Ohjelma on tarkoitettu ohjattavaksi 6-8 vangin ryhmälle kerrallaan yhden tai kahden ohjaajan voimin. (A-klinikka säätiö/ Järvenpään sosiaalisairaala.)

Kalterit taakse -ohjelma yhdistettynä restoratiivisesti toimivaan päihdekuntoutusosastoon on kokonaisuutena täysipäiväinen ja mielestäni erittäin toimiva yhdistelmä. Siinä yhdistyvät sekä teoria että käytännön harjoittelu samassa ja, osasto antaa parhaan mahdollisen ympäristön uudenlaisen asenteen ja arvojen oppimiselle.

6 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tässä luvussa käsittelen tutkimuksen toteutusta. Tutkimusmenetelmän valinta ja sen jälkeen tutkimusaineiston hankinta avataan ja perustellaan tässä luvussa. Sen jälkeen on tietoa analysointimenetelmästä. Lopuksi käsittelen muutamia samasta aiheesta aikaisemmin tehtyjä tutkimuksia.

6.1 Tutkimuksen suunnittelu ja eettisyys

Tutkimuksen aiheen valikoiduttua vankien kokemusten tutkimiseen ja restoratiivisuuteen, valitsin toteutustavaksi kyselyn ja aineiston hankintamenetelmäksi kvalitatiivisen- eli laadullisen menetelmän. Päädyin kyselyyn siksi, että se oli aikataulun kannalta nopein vaihtoehto kerätä vastaukset vangeilta ja samalla tarkka ja konkreettinen, sillä vastaukset olivat heti käytettävissä oikeassa muodossaan ja vastauksen ydin tiivistettynä muutamaan lauseeseen.

Tarkoituksena oli alun perin kerätä vastaukset vain kirjallisena, mutta lopulta päädyttiin kuitenkin toteuttamaan aineiston kerääminen henkilökohtaisesti kontrolloituna kyselynä jokaisen vangin kanssa. Vankien kanssa käytiin kysymyslomake lävitse kysymys kerrallaan, ja vanki kirjoitti vastauksia samalla, kun asiaa keskusteltiin läpi. Tällöin oli mahdollista vastata lisäkysymyksiin, tarkentaa tarvittaessa kysymyksiä ja vastausten sisältöä, sekä rohkaista vankeja selittämään avoimesti mielipiteitään ja unohtamaan muodollisuuden vastatessa. Jälkeenpäin ajateltuna olen erittäin tyytyväinen tähän ratkaisuun ja toimintatapaan, sillä se avasi hyviä keskusteluja, teki tutkimusprosessista henkilökohtaisemman ja lisäsi motivaatiotani entisestään saada vankien ääni kuuluviin.

Eettisyyden kannalta vastausten kirjoittaminen tutkimuksen tekijän läsnä ollessa saattaa kuulostaa arveluttavalta, mutta vangeille tehtiin selväksi, että heiltä odotetaan vain rehellisiä vastauksia ovat ne sitten positiivisia tai negatiivisia. Johdattelua mihinkään suuntaan koitettiin välttää ja tutkimuksen tekijä oli hiljaa muutoin, kuin vangin kysyessä selvennystä haettuihin kysymyksiin tai itse aloittaessa keskustelun kysymyksiin liittyen. Tutkimuksen tekijä oli myös jossain määrin tuttu vangeille, joka lisäsi luottamusta ja antoi vangeille viestiä yhteisiin asioihin sitoutumisesta. Tutkimuksen tarkoitus ja sisältö selitettiin vangeille avoimesti ja tutkimuksen tekijän aito kiinnostus vankien mielipiteitä, kokemuksia ja tunteita kohtaan pyrittiin tuomaan esille.

6.2 Aineiston hankinta

Aineiston hankinta tapahtui kvalitatiivista eli laadullista menetelmää käyttäen. (Hirsijärvi, Remes & Sajavaara 2013,196.) Tarkoituksena oli kerätä noin viideltä Kylmäkosken vankilan restoratiivisella päihdeosastolla asuvalta vangilta kirjallinen tuotos valmiiden kysymysten pohjalta. (kts liite 2) Lopulta vangit osoittautuivat niin aktiivisiksi vastaajiksi, että viiden sijaan vastaajia olikin kuusi. Kirjallinen materiaali kerättiin kontrolloituna kyselynä, eli tutkimuksen tekijä oli paikalla ja vastasi tarvittaessa kysymyksiin sekä kertoi tutkimuksen tarkoituksesta, jotta vastaajilta saatiin mahdollisimman tarkkoja vastauksia tutkittavasta aiheesta. Aineisto kerättiin nimettömänä ja sitä käytetään vain opinnäy-

tetyön tutkimuksessa. Tutkimuksessa ei käy ilmi kenenkään henkilötietoja, eivätkä vastaajat ole tunnistettavissa. Aineiston käsittelyssä huomioidaan Henkilötietolaki (523/1999) ja Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999).

Ennen aineiston keräämistä vastaajat allekirjoittivat suostumuksen aineiston käytöstä opinnäytetyötutkimuksessa. Tutkimuksessa haettiin vankien kokemustietoa siltä ajalta, kun he ovat asuneet päihdeosastolla. Tarkoituksena oli kartoittaa niitä asioita, mitkä toimivat ja mistä on ollut vangeille hyötyä ja missä olisi kehittämisen varaa. Tarkoituksena oli myös saada käsitys siitä, kuinka vangit kokevat restoratiivisen toimintamallin toimivan ja mitä seikkoja tulisi tulevaisuudessa huomioida, jotta kuntoutuksesta saataisiin mahdollisimman paljon irti.

Rajasin vastaajien määrän alun perin viiteen siksi, että kyseessä on laadullinen tutkimus, eikä tarkoituksena ole saada suurta määrää vastauksia vaan ennemminkin laadullisesti rikkaampia vastauksia. Päihdeosastolla asuvat vangit ovat ammattilaisia vastaamaan osastolla asumiseen ja sen toimintaan liittyvissä kysymyksissä.

6.3 Aineiston analyysimenetelmä

Kvalitatiivinen tutkimus on todellisen elämän kuvaamista ja siihen sisältyy ajatus siitä, että todellisuus on moninainen. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa pyritään tutkimaan kohdetta mahdollisimman kokonaisvaltaisesti ja objektiivisuuden saavuttaminen ei ole täysin mahdollista, sillä tutkijan arvolähtökohdat vaikuttavat huomaamattakin esimerkiksi esille nostettaviin näkökulmiin. Onkin todettu, että kvalitatiivisessa tutkimuksessa on tavoitteena paljastaa tosiasioita enemmän kuin todentaa jo olemassa olevaa tietoa. (Hirsijärvi, Remes & Sajavaara 2013, 161.)

Aineiston analyysin työläimpiä osioita on se, kun kvalitatiivisen tutkimuksen aineistoa analysoidaan ja jaotellaan erilaisiin osioihin. (Hirsijärvi, Remes & Sajavaara 2013, 222.) Aineiston analysoinnissa käytin teemoittelua, eli järjestin aineistoa erilaisten muuttujaluokitusten mukaan, jotta löysin vastauksia tutkimuskysymyksiini. Analysoinnissa keskityin ymmärtämiseen pyrkivään lähestymistapaan, ja koitin löytää erilaisia näkökulmia jäsentämällä aineistoa. Ensin siirsin kirjallisen aineiston tietokoneelle käsiteltävämpään muotoon ja perehdyin aineistoon kysymys kerrallaan. Keräsin jokaisen kuuden kysymyksen vastaukset yhteen ja etsin niistä yhtäläisyyksiä. Tämän jälkeen keräsin samoihin aihealueisiin kuuluvia vastauksia yhteen ja muodostin niistä pääteemoja. Näitä teemoja pyrin analysoimaan ja selvittämään niiden merkityksiä.

Fenomenologiassa tutkimuksen kohteena on ihmisen suhde omaan elämäntodellisuuteensa ja ympäristöön. Tuon ympäristön ja ihmisen kokemusten ymmärtämisen avulla pystytään ymmärtämään paremmin myös ihmisen ajatuksia. Koska kokemukset käsitetään ihmisten suhteena maailmaan, jossa hän elää, on jokaisen ihmisen kokemus täysin omanlaisensa. Fenomenologiassa ajatellaan myös siten, että ihminen on perustaltaan yhteisöllinen. Tähän liittyy myös se, että merkitykset eivät ole meissä synnynnäisinä, vaan ne muokkautuvat sen yhteisön pohjalta, jossa meidät kasvatetaan ja jossa elämme. (Aaltola & Valli 2010, 29.) Tätä ajatusta pidin keskeisenä myös aineistoa analysoidessani. Yhteisöllisyyden pystyi selvästi näkemään vastausten sisällöstä ja niiden samankaltaisuudesta.

6.4 Aiemmat tutkimukset

Vankien kokemuksia erilaisista ryhmistä ja yhteisöistä on tutkittu aikaisemminkin, esimerkiksi *Vakavien rikosten sovittelun kokeilu – vankien kokemuksia valmennusryhmästä* on Oona Hyvärisen ja Reetta Jaalivaaran opinnäytetyö vuodelta 2015. Siinä Hyvärinen ja Jalivaara ovat perehtyneet vakavien rikosten sovitteluun perustuneeseen valmennusryhmään ja sen toimintakäytänteisiin. (Hyvärinen & Jalivaara 2015.) Sovittelu ja restoratiivisuus ovat opinnäytetyön pääaiheita ja peilaan opinnäytetyötä myös omaan tutkimukseeni. Tutkimuksessani perheiden kuitenkin enemmän itse sitoumus- ja päihdekuntoutusosastolla tapahtuvaan restoratiivisuuteen, kuin rikosten uhrien kanssa käytäviin sovittelutilanteisiin.

Positiivisia kokemuksia päihdeosastoilta on myös nähtävissä Kati Perjuksen opinnäytetyössä keväältä 2015. Entisten jäsenten kokemuksia Helsingin vankilan päihdekuntoutusosasto sörkkä-yhteisöstä ”Et siin niinku pureuduttiin siihen ongelmaan, et se ei ollu vaan semmost niinku pään paijaamista”. (Perjus 2015.) Perjuksen tutkimuksessa päihdeosaston toiminta perustuu yhteisöhoitoon. Tutkimuksessa kuvataan laajasti Sörkkä-yhteisön toimintaperiaatteita ja vertaistuen tärkeyttä osana yhteisökuntoutusta. Myös kuntoutujien henkilökohtainen motivaatio nousee tärkeäksi osaksi kuntoutumisen edellytyksiä.

Tutkimuksessani Kylmäkosken sitoumus- ja päihdekuntoutusosaston vankien kokemuksista yhdistyy hieman molempia edellä mainittuja tutkimuksia. Restoratiivinen toimintamalli osana vankeinhoitoa on kiinnostava erityisesti siksi, että tämänkaltaisia päihdekuntoutusosastoja ei vielä juurikaan Suomessa ole. Toisaalta tutkimukseni osoittaa myös yhteisön tärkeyttä osana kuntoutumisprosessia.

7 TYÖN TAVOITE JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Tavoitteena oli, että tutkimukseni tuottaa uutta tietoa vankien kokemuksista restoratiivisen päihdekuntoutusosaston toiminnasta ja auttaa tulevaisuudessa samankaltaisten osastojen toiminnan kehittämistä. Tarkoituksena oli myös kartoittaa vankien kokemusten kautta restoratiivisen sitoumus- ja päihdekuntoutusosaston toimivuutta ja mahdollisia kehittämiskohteita. Tärkeimpänä tutkimuskohteena oli kuitenkin se, miten osastolla asuminen on vaikuttanut vankeihin itseensä ja miten se on mahdollisesti auttanut heitä kuntoutumisessaan matkalla kohti vapautta ja yhteiskuntaan integroitumista.

Tutkimuskysymyksinä tutkimuksessani olivat seuraavat:

Mikä merkitys restoratiivisella päihdekuntoutusosastolla on vangeille? Miten restoratiivisuus näkyy osaston arjessa?

Tutkimuskysymykset muotoutuivat aika lailla itsestään ja ne ovat pysyneet samoina koko prosessin ajan. Pidän yksinkertaisista ja selkeistä kysymyksistä ja näissä kahdessa tutkimuskysymyksessä tiivistyy mielestäni olennaisimmat asiat tutkimukseni kannalta. Vastauksen saaminen tutkimuskysymyksiin sen sijaan ei ollut niin yksinkertaista, sillä vastauksia piti hakea useilla muilla kysymyksillä ja tulkitsemalla saatuja vastauksia.

8 MITÄ VANGIT VASTASIVAT?

Pääasiallisesti vangit ovat tyytyväisiä restoratiivisen sitoumus- ja päihdekuntoutusosaston toimintaan ja arvoihin. Moni kuvasi osastoa parhaaksi mahdolliseksi osastoksi ja kaiken kaikkiaan osastolla asuminen oli parantanut vankien mielialaa ja kuntoutumista.

8.1 Ajatuksia restoratiivisuudesta ja päihdekuntoutusosastosta

Pääteemoiksi vankien vastauksissa nousivat muutosmotivaatio, virkailijoiden puheille pääsyn helppous ja positiivinen ilmapiiri. Näitä kolmea teemaa vangit toivat esille vastauksissaan ja niihin tiivistyy myös koko restoratiivisen sitoumus- ja päihdeosaston peruseriaatteet. Motivaatio on edellytys tehokkaalle ja tarkoituksenmukaiselle kuntoutukselle ja kehittymiselle. Restoratiivisuutta taas toteutetaan esimerkiksi silloin, kun henkilökunta on läsnä ja saatavilla silloin, kun sille todella on tarvetta. Tällöin molemminpuolinen vuorovaikutus luo luottamusta ja turvaa. Motivaation ja virkailijoihin luodun luottamuksen kautta on mahdollista saavuttaa lopulta myös positiivinen ja terve ilmapiiri koko osastolle ja kaikkien sillä asuvien kesken.

Kysyttäessä vangeilta, mitä restoratiivisuus heidän mielestään tarkoittaa, tuli vastaan kahdenlaisia vastauksia. Yhteisöllisyys oli sana, jolla useimmat kuvailivat restoratiivisuutta. Toinen vastaus, joka nousi esille, oli että se on jäänyt vähän epäselväksi. Restoratiivisuutta kuvailtiin myös erilaisiksi arvoiksi, sekä ristiriitatilanteiden ratkaisemista kaikkien osapuolten eduksi yhdessä keskustelemalla. Uskon, että vangit hyötyisivät osaston mahdollisuuksista entistä enemmän, jos he tuntisivat restoratiivisuuden sisällön vieläkin paremmin. Osastolla kyllä käydään läpi mistä restoratiivisuudessa on kyse, mutta jo pelkästään haastava sana itsessään saattaa aiheuttaa hämmennystä.

Ajatukset päihdeosastosta sinne hakeuduttaessa olivat liittyneet joko muutoksen tavoitteluun ja päihdeettömyyteen tai sitä pidettiin sujuvana reittinä avolaitokseen. Päihdeettömyyden tavoittelussa osasto koettiin helpommaksi ympäristöksi kieltäytyä päihdeiden käytöstä, kuin esimerkiksi muut osastot vankilassa. Yhteinen tavoite olla päihdeettä koettiin voimavarana ja käyttöön liittyvää painetta ei tule ainakaan muilta vangeilta. Myös päivittäiset huumevirtsanäytteet koettiin osittain positiivisena kannustimena olla käyttämättä. Muutamissa vastauksissa ilmeni, että vangeilla ei ollut etukäteen juuri lainkaan tietoa siitä, että sitoumus osastolla toteutetaan restoratiivista toimintamallia. Päihdekuntoutus- ja sitoumusosaston arki koettiin hyvin toimivaksi. Kiitosta sai erityisesti ulkoilujen ja urheilumahdollisuuksien kuten punttisalin toimivuus ja runsaus verrattuna muihin osastoihin. Myös arjen toimintojen järkevä ajoittaminen sai kiitosta, esimerkiksi sauna mahdollisuuden ajoittaminen iltapäivä/ilta-ajalle sen sijaan että saunaan pääsisi, vaikka vain aamulla, antoi mahdollisuuden tuntea olonsa normaaliksi ja unohtaa hetkellisesti olevansa vankilassa.

Virkailijoille pääsy oli yksi suurimmista esille nousseista positiivisista puolista restoratiivisella sitoumus- ja päihdekuntoutusosastolla. Sen lisäksi, että virkailijoille pääsy koettiin helpoksi ja nopeaksi ja apua ja tukea koettiin olevan saatavilla, sai henkilökunta kiitosta myös asenteestaan. Henkilökuntaa pidettiin rennompana ja asiallisempana kuin muilla osastoilla.

Asiat sujuvat aivan eri lailla kuin muilla osastoilla, johtuen henkilökunnan (vartijat, sossu, rikosseuraamusesimies) asiallisesti suhtautumisesta vankien asioihin. Kun apua saa tarvittaessa ja luottamusta riittää, tekee mieli itsekkin yrittää parhaansa ja olla luottamuksen arvoinen. Saavutetuista eduista ei halua luopua.

Henkilökunta edesauttaa toiminnallaan vankien kuntoutumista ja parhaimmillaan se on onnistunut silloin, kun vanki kokee tulleen kuuluksi ja kohdatuksi.

8.2 Yhteishenki ja kehittämiskohteita

Kehitettävää osastolla ja sen toimintakäytännöissä ei löytynyt paljoakaan. Osastoa pidettiin parhaana mahdollisena osastona kaikista suljetuista vankiloista ja lähes kaikki kertoivat viihtyvänsä kyseisellä osastolla.

En ole koskaan ollut vastaavalla osastolla vankilassa, joten vertailukohtia on vain ”huonommasta vaihtoehdosta”. En keksi asioita joiden tulisi olla paremmin kuin ne nyt ovat.

Yhteishengen ja tasavertaisuuden kanssa oli kuitenkin vielä tehtävää. Pääasiallisesti osaston vankien välinen yhteishenki koettiin hyväksi ja toimivaksi, mutta hermoja kiristeli välillä epätasa-arvoiseksi koettu kohtelu vankien välillä. Tämä koski sekä osastolla asuvia vankeja, että myös vankien valintoja osastolle. Yhteinen mielipide vaikutti olevan, että osastoa pitäisi käyttää sen perimmäiseen tarkoitukseen, eli motivoituneiden päihdekuntoutujien kuntouttamiseen, eikä sijoituspaikkana niille, joita ei voi sijoittaa syystä tai toisesta muille osastoille. Epäoikeudenmukaista todettiin olevan myös sääntöjen rikkominen henkilökunnan puolelta.

Jos tällästä restoratiivista sääntöä tuodaan osastolle niin sen sääntöjen tuojan pitäisi ensin noudattaa itse niitä ennen kuin voi meiltä vaatia sitä esim. Myöhästymiset KT (Kalterit taakse -kurssi) tunnilta. Eikä saisi olla kellään erikoiskohtelua koska semmonen kiristää ilmapiiriä.

Kalterit taakse -kurssin ajankohtaa pohdittiin myös suhteessa vapautumisaikatauluun.

Ajankohta tälle KT kurssille mieluummin ennen vapautumista ja siitä tuettuun asumiseen/Siltaan ja päihdeettömyyteen.

Tarkoituksenmukaisinta ja motivoivinta vangeille olisi tietysti se, että osastolle ja kurssille tullessa vapautuminen ei olisi kovin kaukana. Tähän pyritään, mutta aina se ei kuitenkaan ole mahdollista. Pääasiassa sitoumus- ja päihdekuntoutusosaston vangit, jotka käyvät Kalterit taakse -kurssia, siirtyvät kurssin jälkeen avolaitoksiin. Tässä saattaa olla myös osittain syy, miksi jotkut vangit hakeutuvat kyseiselle osastolle. Sitä pidetään porttina avolaitoksiin. Osittain tämä pitääkin paikkansa, sillä Kalterit taakse -kurssille valittavien vankien yhdistävänä ominaisuutena on muutosvalmius ja kurssin katsotaan usein vaikuttavan myönteisesti myös etenemiseen kohti vapaampaa ympäristöä. Vangit itse olivat sitä mieltä, että Kalterit taakse -kurssi antaa vaihtoehtoja ajattelulle. Tällöin on onnistuttu juuri siinä, missä pitääkin. Vangeille on annettu mahdollisuus ja työkalut muuttaa ajatusmallejaan. Loppu on kiinni yksilön omasta motivaatiosta.

Kysyttäessä kuinka osasto ja siellä asuminen on vaikuttanut sinuun, olivat vastaukset melko samankaltaisia. Entisen elämäntyylin koettiin jääneen taakse ja uusien toimintamallien tulleen niiden tilalle. Useampi vanki koki, että on helpompi olla käyttämättä. Käyttämisen painetta ei ole samassa määrin kuin muilla osastoilla ja kun muut ympärillä ovat selvinpäin, on itsekkin helpompi kieltäytyä. Huumevirtsanäytteiden päivittäinen antaminen vaikutti myös positiivisena kannustimena puhtaana pysymiseen.

Olen ymmärtänyt, että ilman huumeita pärjään itseni kanssa ja muiden.

Suurimpia oivalluksia osasto tarjoaa kuitenkin silloin, kun oppii jotain uutta itsestään. Oman itsensä tunteminen ja hyväksyminen on pohja myös kaikelle muulle onnistuneelle kanssakäymiselle.

9 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Tähän lukuun on kerätty keskeisimmät johtopäätökset, jotka olen tutkimuksestani tehnyt. Ensin on koottuna tärkeimpiä restoratiivisuuten vaikuttavia tekijöitä sitoumus- ja päihdekuntoutusosastolla. Sen jälkeen mahdollisia kehityskohteita kehitysehdotuksena. Lopuksi on vielä pohdintaa tutkimuksen teosta ja koko prosessista yleisesti.

9.1 Johtopäätökset

9.1.1 Restoratiivisuus osastolla

Restoratiivisuus näkyy osaston arjessa selkeimmin Kalterit taakse -ohjelman kautta. Kalterit taakse -ohjelma rytmittää päiviä suurelta osin ja sen sisältö harjoituksineen ja ajatuksia herättävine keskusteluineen on sitä, minkä vangit kokevat olevan restoratiivisuutta ja missä se eniten osastolla näkyy. Toinen selkeä esiin noussut voimavara sitoumus- ja päihdekuntoutusosastolla on sen henkilökunta. Helposti lähestyttävä ja tavoitettavissa oleva henkilökunta vaikutti vankien mielialaan positiivisesti ja antoi uskoa tulevaan. Tästä mielestäni erinomainen esimerkki vangin kertomana.

Vapaampi ympäristö ja henkilökunnastakin heijastuva parempi ilmapiiri vaikuttavat positiivisesti mielialaan. Päihteettömän ympäristön ja päivittäisen testauksen ansioista on helpompi kieltäytyä houkutuksista. Oma suhtautuminen Riisen virkailijoihin ja vartijoihin on muuttunut, on tunne, että minua halutaan aidosti auttaa eikä vain säilöä määrääjäksi. Usko asioiden etenemiseen on kasvanut.

Loppujen lopuksi sosiaalisessa työssä on kohtaaminen ja aito kiinnostus toisen asioita kohtaan avainasemassa. Niinkin pieni asia kun vilpittön läsnäolo vaikuttaa vankien henkiseen jaksamiseen todella suuresti ja kun kyseessä on esimerkiksi suljettu vankila, ei sosiaalisia kontakteja päivittäin ole todellakaan turhan paljon. Tästä syystä olisi kiinnitettävä huomiota erityisesti henkilöstön riittävään määrään, jaksamiseen, työhyvinvointiin, koulutukseen ja tehtävään sopivuuteen. Tällä tavoin pystytään takaamaan Rikosseuraamuslaitoksen linjaamien arvojen, kuten oikeudenmukaisuuden, kunnioituksen ja ihmisarvoisen kohtelun todellinen toteutuminen.

Mikä merkitys restoratiivisella päihdekuntoutusosastolla sitten on vangeille? Erittäin suuri merkitys. Sitoumus- ja päihdekuntoutusosasto on vangeille koti, turvallinen ja rauhallinen elinympäristö, jossa yhteisön yhteinen tavoite on ylläpitää päihdeettömyyttä. Vangit eivät valikoidu osastolle sattumalta, vaan sinne halutaan ja hakeudutaan haastattelu- jen kautta. Osastolla asuvat vangit ovat siis motivoituneita ottamaan vastuuta ja kehittämään itseään. Muutos lähtee motivaatiosta muuttua, joten vankeja tulisi tukea tähän muutokseen. Restoratiivisuuden kautta vangeilla on paremmat työkalut onnistua tulevaisuudessa tilanteissa, joissa muuten olisi riski päätyä takaisin vankilaan.

9.1.2 Kehitysehdotus

Perusidealtaan restoratiivisen päihdekuntoutusosaston toiminta on mielestäni hyvällä pohjalla. Henkilökunnan ja vankien ajatusten yhtenäistäminen restoratiivisuuden toteuttamisesta osastolla vaatii kuitenkin vielä työtä. Henkilökunnan olisi syytä olla tietoisia siitä, mitä ja miten toimitaan, jotta kyseistä mallia noudatettaisiin kaikkien puolesta tasavertaisesti. Tällä hetkellä henkilökunnan jäsenillä kuten vartijoilla, erityisohjaajilla ja esimiehillä on eriäviä toimintamalleja. Samoin vankien tiedottaminen ja opastaminen restoratiivisuuden suhteen ja sen mitä se käytännössä tarkoittaa, vaatisi lisäpanostusta. Vangeille on epäselvää mitä sana restoratiivinen tarkoittaa, kuinka heidän toimintansa milloinkin vastaa kyseistä toimintamallia, onko malli toteutunut toivotusti ja kuinka sitä voisi toteuttaa vielä kokonaisvaltaisemmin.

Ratkaisuna tähän pidän tiedon lisäämistä henkilökunnan ja vankien ta- hoille. Kirjalliset oppaat, luennot ja esimerkiksi koulutukset aiheesta olisivat tarpeellisia tiedon siirtämisessä ja siinä, että kaikki saavat samaa yhteneväistä tietoa. Ajattelumallin muuttamiseksi työskentelyn pitäisi myös olla jatkuvaa ja tavoitteellista myös kurssin ja opetustilan- teiden ulkopuolella. Sen pitäisi olla läsnä arjen toiminnoissa aina varti- joiden kanssa asioimisesta vankitoverien väliseen kanssakäymiseen. Tämä vaatii pitkäjänteistä työskentelyä ja paneutumista ohjaajilta ja lähtökohtaisesti enemmän työvoimaa kuin kuntoutusosastolla on tällä hetkellä käytössään.

Rikosseuraamuslaitoksen Päihdelinjauksissa 2012-2016 mainitaan, että henkilöstön päihdetyön osaamista kehitetään ja työssä jaksamisesta huolehditaan. Päihdetyö luonnehditaan koko henkilöstön yhteiseksi asiaksi, johon henkilökunta on perehtynyt ja tukee sen toteutumista. Henkilöstön jaksamisesta ja ammattitaidosta huolehditaan päihdelinjauksen mukaan täydennyskoulutuksella ja työnohjauksella. Myös päihdekuntoutusmahdollisuuksin lisääminen on lueteltu tavoitteeksi. (Rikosseuraamuslaitos 2011. 35, 36) Toistaiseksi edellä mainitut eivät kuitenkaan valitettavasti toteudu, sillä henkilökunnan vähäisyys kuormittaa yksittäisiä työntekijöitä entisestään ja johtaa lopputulokseen, jossa vangit eivät saa tarvitsemaansa määrää päihdekuntoutusta. Laadukkaan ja toimivan kuntoutuksen takaamiseksi vangeille, on henkilökuntaan ja sen tehokkaaseen työskentelyyn ja jaksamiseen kiinnitettävä enemmän huomiota.

9.2 Pohdinta

Keräsin teoriatietoa opinnäytetyöni ympärille syksyn 2017 aikana ja tutkimusta varten kerättävän aineiston hankinnan toteutin marraskuun 2017 aikana. Aineiston analysoinnin ja opinnäytetyöni oli tarkoitus valmistua alkuvuoden 2018 aikana ja näin myös tapahtui. Olen kaikesta kaikkiaan tyytyväinen lopputulokseen ja toteutusaikatauluun. Kokonaisuutena tutkimuksen tekeminen oli opettavainen ja haastava kokemus, sillä se vaati itsenäistä työaikataulun organisointia ja kirjoitusprosessin aloittaminen oli haastavaa.

Tavoitteena oli, että saan kerättyä aineistoa vankien kokemuksista restoratiivisella sitoumus- ja päihdeosastolla, sekä osaston vaikutuksesta vankeihin. Tavoitteisiin päästiin ja kokemustiedosta muodostui tutkimukseeni tärkeä ja havainnollistava osa ajankohtaista ja informatiivista tietoa. Rikosseuraamuslaitokselle tutkimukseni antaa perusteita uusien restoratiivisella periaatteella toimivien osastojen perustamiseen ja mahdollisesti restoratiivisten arvojen levittämistä myös muille vankilan osastoille. Varsinkin kun rikosseuraamuslaitoksen tavoitteena on lähivuosina siirtyä avoimempaan täytäntöönpanoon ja vankeja sijoitetaan entistä enemmän avolaitoksiin, olisi arvoihin ja käyttäytymismalleihin perustuvalla ideologialle ja ohjaukselle ehdottomasti tarvetta.

Koen että tutkimuksen tekeminen kokonaisuudessaan oli hyvä kokemus oman ammatillisuuden kasvun kannalta. Laajan ja pitkäkestoisen projektin organisoiminen ja toteuttaminen on mielenkiintoista ja mielekästä, kun kyseessä on omiin kiinnostuksen kohteisiin liittyvä aihe. Se myös antaa itsevarmuutta ja rohkeutta ryhtyä toimeen, sekä palkitsee työn valmistuessa.

Prosessin edetessä huomasin, että suurin haaste tutkimuksen tekemisessä ei ollutkaan itse tutkimus, vaan oman työskentelemisen tavoit-

teellinen toteuttaminen. Kirjoittamisprosessi tuntui helposti kohtuuttoman vaikealta urakalta ja työhön tarttuminen ei ollut helppoa. Huojentavaa oli kuitenkin se, että tutkimuksen tekeminen itsessään ei ollut lainkaan niin haasteellista ja vaikeaa kuin olin alun perin ajatellut. Kun saa itse suunnitella ja toteuttaa tutkimuksen haluamallaan tavalla, on kysymys vain yksinkertaisesti päätösteosteosta.

Tutkimuksen valmistuttua siitä lähetettiin kopio Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikköön sekä Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksen Kriminologiselle kirjastolle. Tutkimuksesta lähetettiin myös tiivistelmä Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikköön. Rikosseuraamuslaitos pidättää oikeuden julkaista tiivistelmä internetsivuillaan.

LÄHTEET

Aaltola, J. & Valli, R. (2010) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin II*. Jyväskylä: PS-kustannus.

Flinck, A. (2013) *Rakennamme sovintoa – Opas rikosten ja riitojen sovitteluun*. Tampere: Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino Oy.

Henkilötietolaki 1999/523. Haettu 19.10.2017 osoitteesta
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990523>

Hirsijärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. (2013) *Tutki ja kirjoita*. Helsinki. Kustannusosakeyhtiö Tammi

Hyvärinen, O. & Jaalivaara, R. (2015). Vakavien rikosten sovittelun ko-keilu – Vankien kokemuksia valmennusryhmästä. Laurea-ammattikor-keakoulu.

<https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/102064/Vakavien%20rikosten%20sovittelun%20kokeilu%20-%20vankien%20kokemuksia%20valmennusryhmasta.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Kalterit taakse -ohjelma. Järvenpään sosiaalisairaala. Haettu 23.1.2018 osoitteesta:

<http://www.sosiaalisairaala.fi/koulutusmateriaalia/kalterit/index.html>

Laine, M (1991) Johdatus kriminologian ja poikkeavuuden sosiologiaan Helsinki: Tietosanoma Oy.

Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta 621/1999 Haettu 19.10.2017 osoitteesta

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990621>

Lappalainen-Lehto, R., Romu, M. & Taskinen, M. (2008) *Haasteena päihteet ammatillisen päihdetyön perusteita*. WSOY Oppimateriaalit OY.

Mielenterveystalo. (n.d.) *Päihteet*. Haettu 9.03.2018 osoitteesta
https://www.mielenterveystalo.fi/aikuiset/itsehoito-ja-oppaat/oppaat/mielenterveys_puheeksi/Pages/paihteet.aspx

Mirvasalonen.fi (n.d.). Restoratiivisuus. Haettu 10.07.2017 osoitteesta
<http://mirvasalonen.fi/tyosuhdepalvelut/restoratiivisuus/>

Perjus, K. (2015) Entisten jäsenten kokemuksia Helsingin vankilan päihdekuntoutusosasto sörkkä-yhteisöstä ”Et siin niinku pureuduttiin siihen ongelmaan, et se ei ollu vaan semmost niinku pään pajaamista” Diakonia-ammattikorkeakoulu

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/89870/Perjus_Kati.pdf?sequence=1

Rikosseuraamuslaitos (2017). *Kylmäkosken vankila*. Haettu 10.07.2017 osoitteesta

<http://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/toimipaikatjajhteystiedot/vankilat/kylmakoskenvankila.html>

Rikosseuraamuslaitos (2011). *Päihdetyön linjaukset vuosille 2012-2016*

Rikosseuraamuslaitos (2017). *Valmennamme rikoksettomiaan elämään – Turvallisesti kohti avoimempaa täytäntöönpanoa*. Rikosseuraamuslaitoksen julkaisu.

Terveyskirjasto (2017) *Päihde- ja huumeriippuvuus*. Haettu 9.03.2018 osoitteesta

http://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=dlk00414

THL (2016) *Keskeiset käsitteet*. Haettu 9.03.2018 osoitteesta

<https://thl.fi/fi/web/alkoholi-tupakka-ja-riippuvuudet/ehkaiseva-paihdetyo/keskeiset-kasitteet>

Vakavien rikosten jälkisoittelu -hanke 2013-2016 (2016). *Restoratiivinen oikeus vankilaympäristössä -restoratiivisia periaatteita ja käytäntöjä* (2016). PowerPoint esitys.

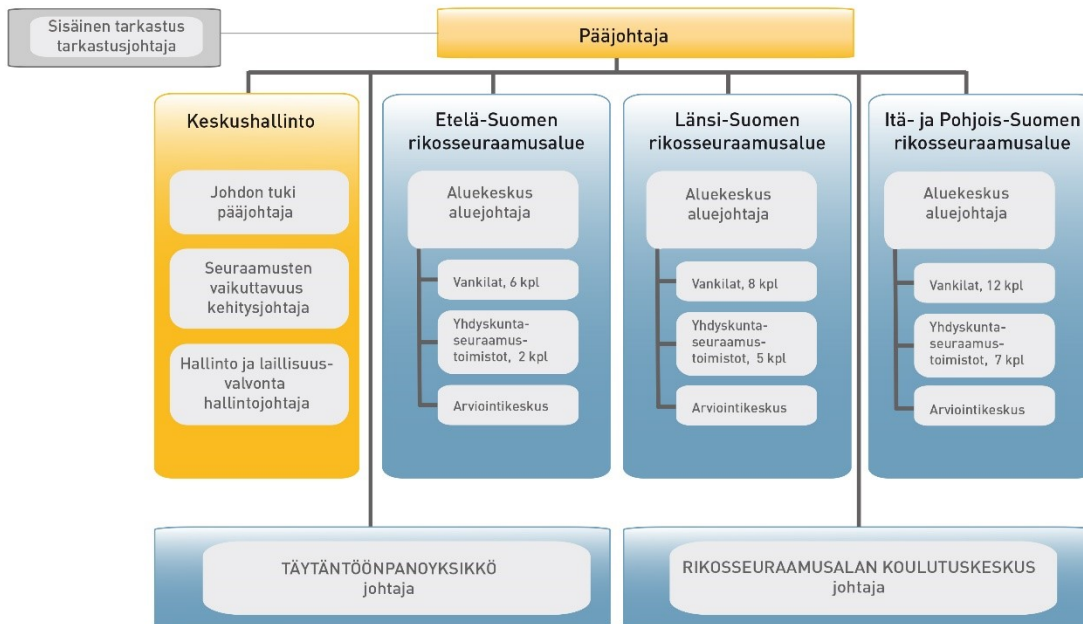
Vankeuslaki 767/ 2005. Haettu 10.07.2017 osoitteesta

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2005/20050767>

Rikosseuraamuslaitoksen työjärjestys

RIKOSSEURAAMUSLAITOS

5. Miten henkilökunta on edesauttanut toiminnallaan kuntoutumistasi?

6. Miten päihdeosastolla asuminen on vaikuttanut sinuun?

Muuta kommentoitavaa:

Kiitos vastauksista!